

УДК 657

ПЕРВИНІ ДОКУМЕНТИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ: СПІРНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОЇ ТРАКТОВКИ

*Каменева Н.М., к.е.н., доцент,
Фролов О.І., к.е.н., доцент (УкрДУЗТ),
Левчук О.М., старший викладач (ХЕПУ)*

У статті розглянуто первинні документи як складову обліково-звітної інформації підприємства. Проаналізовано чинні нормативно-правові акти, що регламентують складання типових форм первинних документів на підприємстві. Наведена оцінка внесеним змінам до законодавчої бази щодо визначення первинного документу. Проаналізовані доводи експертів з податкового та бухгалтерського обліку стосовно нового визначення первинних документів згідно зі змінами в законодавчій базі.

Ключові слова: первинні документи, облік, первинний облік, документування, обліково-звітна інформація, складова, реквізити, документообіг, інвойс, господарська операція, законодавча база.

ПЕРВИЧНЫЙ ДОКУМЕНТ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА: СПОРНЫЕ ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОЙ ТРАКТОВКИ

*Каменева Н.Н., к.э.н., доцент,
Фролов А.И., к.э.н., доцент (УкрГУЖТ)
Левчук О.М., старший преподаватель (ХЭПУ)*

В статье рассмотрены первичные документы как составная учетно-отчетной информации предприятия. Проанализированы действующие нормативно-правовые акты, регламентирующие составление типовых форм первичных документов на предприятии. Дана оценка изменениям в законодательной базе в рамках определения статуса первичного бухгалтерского документа. Проанализированы доводы экспертов налогового и бухгалтерского учета на современное определение первичных документов согласно изменениям в законодательной базе.

Ключевые слова: первичные документы, учет, первичный учет, документирование, учетно-отчетная информация, составляющая, реквизиты, документооборот, хозяйственная операция, законодательная база.

SOURCE ACCOUNTING DOCUMENTS: CONTROVERSIAL ISSUES OF MODERN INTERPRETATION

*Kameneva N.M., Ph.D., Associate Professor,
Frolov A.I., Candidate of Economic Sciences, assistant professor (USURT),
Levchuk O.M., senior lecturer (KhUEL)*

The article deals with the source accounting documents as a component of accounting and reporting information of the enterprise. The current normative legal acts regulating the

compilation of standard forms of source accounting documents at the enterprise are analyzed. The arguments of tax and accounting experts on the current definition of source accounting documents are analyzed in accordance with with changes in the legislative framework.

The current problem is that there have been some changes in the legislative framework, which give a new definition to the source accounting documents, thereby creating conflicting questions from accountants of enterprises and taxpayers.

Thus, now the original document is not required to record the making of a business transaction, and may contain information about its making. A single view on the definition of the original document will avoid controversial issues in the future.

Key words: *source accounting documents, primary accounting, documentation, accounting and reporting information, component, requisites, document flow, business operation, legislative base.*

Постановка проблеми у загальному вигляді. Первинний документ є базовою ланкою формування інформації в бухгалтерському обліку. Правильне оформлення первинних документів є запорукою підтвердження здійснення господарської операції, що необхідно з метою формування повної інформації для управління діяльністю та виконує роль доказів при податковій перевірці або аудиті. Незважаючи на всю значимість первинних документів в бухгалтерському обліку, національна судова практика свідчить про високий рівень судових спорів у питаннях документального оформлення господарських операцій, що пов'язано як із недотриманням контрагентами порядку формування первинних документів, так і з двозначним трактуванням законодавства або відсутності конкретних приписів під час формування первинних документів. Сучасна проблема в тому, що з'явилися зміни в законодавчій базі, які дають нове визначення первинним документам, тим самим породжують колізійні запитання у бухгалтерів підприємств та податківців.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання первинного обліку досить пильно та активно вивчається в національних наукових колах, зокрема такими вченими як А.Василенок, О.Лишиленко[7, с.- 74], О.Павелко[9, с. 14 -15], В.Пархоменко[9, с. 28 - 39].

Останні дослідження щодо документального оформлення фактів господарського життя підприємства було проведено у працях таких вітчизняних вчених-економістів, як Ф. Бутинець[5, с. 7–8]., С. Волков, І. Волошан, П. Герасим, К. Дударева, , Г. Журавель, В. Завгородній [8, с. 182]., М.М. Кужельний, С. Кузнецова, [6, с. 57]. С. Левицька, В. Лінник, Р. Марценюк, В. Муравський, М. Огійчук, В. Озеран, І. Орлов, В. Палій, О. Пархомчук, Садовська, В. Соколов[1, с. 37]., В. Сопко, Н. Ткаченко, П. Хомин, та ін. Разом із тим питання законодавчого визначення первинних документів як складової обліково-звітної інформації залишається недостатньо дослідженим. Отже, вищезазначене питання є актуальним і потребує по-дальших досліджень.

Мета дослідження. Метою дослідження є аналіз визначення первинної документації як складової обліково – звітної інформації в сучасних умовах згідно з останніми змінами в регламентуючій базі.

Викладення основного матеріалу: Визначення поняття первинного документа є одним із найбільш описуваних термінів у статтях та наукових працях вітчизняних вчених. Існує два напрямки, які різняться у розумінні суті первинних документів. Науковці першої групи стверджують, що первинний документ – це письмове свідоцтво про здійснення господарської операції або

право на її здійснення [1, с. 7; 2, с. 25]. Інша група науковців стверджує, що первинні документи лише фіксують факт здійснення господарської операції, а ті документи, що містять розпорядження на її здійснення не можуть вважатися первинними [3, с. 162]. Проте практика господарської діяльності вимагає оптимізації часу на створення первинних документів. Тому найбільш коректною є думка вчених, які вважають, що первинні документи мають не лише здійснювати реєстрацію фінансово-господарських операцій на підприємстві, але й для виконання суті документа, містити інформацію керівництва про таке виконання [4, с. 72]. Наприклад, якщо на підприємство надходить рахунок для оплати платежів за отримані послуги, то такий документ свідчить про те, що такі послуги або надані або будуть надаватись, разом з тим, бухгалтер має пересвідчитися у наявності на документі дозвільного напису від керівництва про здійснення такого платежу.

Трансформація і пристосування обліку до сучасних умов господарювання спонукає законотворців вносити корективи в законодавчу базу щодо регулювання бухгалтерського обліку. Так Законом України № 1724 від 03.11.2016р. були передбачені зміни, котрі повинні були полегшити життя експортерам послуг проте цим законом були внесені зміни й до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». Ці зміни стосуються вже кожного суб'єкта господарювання, а не тільки суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності оскільки законодавці змінили вимоги до статусу і порядку складання первинних документів.

На думку науковців та практикуючих бухгалтерів найрезонансніша зміна – це нове визначення первинного документа. З нього прибрали визначення про те, що первинний документ підтверджує здійснення господарської операції. Нині

визначення первинного документа трактується так: «Первинний документ — це документ, який містить відомості про господарську операцію». Виходячи з визначення первинний документ вже втратив свою основну функцію – підтверджувати факт здійснення операції. З цього постає нове питання «Що буде служити підтвердженням здійснення операції?» Слід зазначити, що зміни в законодавчій базі стосовно визначення первинного документа раніше вже були, але суттєво первинний зміст вони не змінювали. Так в прийнятому на розгляд проекті змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» від 24 квітня 2015 року, визначення первинного документа подавалось в такій редакції: «первинний документ – це документ, що містить відомості про господарську операцію, дає дозвіл або підтверджує її здійснення». Наприклад рахунок-фактура, що містить підписи господарюючих суб'єктів, які брали участь у проведенні операції, виконуватиме функцію первинного документа, що підтверджує факт реалізації (отримання) товарів, робіт чи послуг. Остання редакція Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» суттєво змінює «розуміння» рахунку – фактури (інвойсу). Оформлений належним чином рахунок-фактура (інвойс) може бути підставою для відображення в бухгалтерському обліку господарської операції з постачання товарів, робіт (послуг) без складання акта приймання-передачі, але тільки у разі його оплати, що підтверджується відповідними документами.

Документами, що підтверджують оплату, можуть бути:

- платіжне доручення,
- розрахунковий чек,
- касовий чек,
- розрахункова квитанція,
- виписка з карткового рахунку,
- квитанція до прибуткового касового ордера тощо.

Якщо вже рахунок-фактура вважається юридичною особою первинним документом, він повинен мати усі обов'язкові реквізити, зазначені у ст. 9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» Зокрема:

- назву підприємства, від імені якого складено рахунок-фактуру;
- назву контрагента;
- зміст та обсяг господарської операції;
- одиницю виміру господарської операції;
- особистий підпис або інші дані, що дають змогу ідентифікувати особу, яка брала участь в оформленні рахунку-фактури.

Дослідивши цю проблему бухгалтера протипоставлять податківцям тезу що радикально нічого не змінилося тому що згідно з п 1. Ст.9 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» основою для відображення операцій в бухгалтерському обліку є первинний документ.

А первинний документ якраз і використовується для фіксації факту господарської операції. Ключовими залишаються норми:

1) підставою для бухгалтерського обліку господарських операцій є первинні документи. Для контролю та впорядкування оброблення даних на підставі первинних документів можуть складатися зведені облікові документи

2) первинні документи підлягають обов'язковій перевірці (в межах компетенції) працівниками, які ведуть бухгалтерський облік, за формою і змістом, тобто перевіряється наявність у документі обов'язкових реквізитів та відповідність господарської операції чинному законодавству у сфері бухгалтерського обліку, логічна ув'язка окремих показників (п. 2.15 п. 2 Положення № 88).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Дослідивши

проблему можна зробити висновок, що зараз первинні документи - це документи, створені у письмовій або електронній формі, які містять відомості про господарські операції, включаючи розпорядження та дозволи адміністрації (власника) на їх проведення. Первинний документ наразі не повинен фіксувати проведення господарської операції, а може містити відомості про її проведення. В подальшому слід визначитися остаточно зі змістом та формою первинних документів задля запобігання спірних питань між практикуючими

бухгалтерами, податківцями та науковцями. На наш погляд зміни в законодавчій базі повинні проводитися тільки після ретельних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аудиторский словарь / С.М. Бычкова, М.В. Райхман, В.Я. Соколов др.; под ред. В.Я. Соколова. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 192 с.

2. Большой бухгалтерский словарь / под ред. А.Н. Азрилияна. – М.: Институт новой экономики, 1999. – 574 с.

3. Закон України «Про інформацію» від 02 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2657-12>

4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», від 16.07.1999. – № 996-ХІV, ВВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

5. Бутинець Ф.Ф. Організація бухгалтерського обліку: підручник для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищих навчальних за-кладів / Ф.Ф. Бутинець, О.П. Войналович, І.Л. Томашевська. – 4-те вид., доп. і перероб. – Житомир: ПП Рута, 2005. – 528 с.

6. Кузнецова С.А. Організація облікової інформації в управлінні діяльності суб'єктів господарювання:

монографія / С.А. Кузнецова. – Мелітополь: «Видавничий будинок ММД», 2008. – 224 с.

7. Лишиленко О.В. Бухгалтерський облік : навч. посібник / О.В. Лишиленко. – К. : Видавництво «Центр навч. л-ри», 2003. – 628 с.

8. Облік і аудит: Термінологічний словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Г.О. Партин. – Львів: Центр Європи, 2002. – 671 с., 182 с.

9. Пархоменко В. Документальне забезпечення бухгалтерського обліку / В.Пархоменко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 8. – С. 7–11.

10. Проблеми і перспективи розвитку бухгалтерського обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки : монографія / за заг. ред. проф. Ю.А. Вериги, Ю.О. Ночовної ; ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі». – Полтава, 2014 – 332 с.

11. Павелко О. Первинний облік: сутність та актуалізація значення в умовах дії норм Податкового кодексу України / О.Павелко // Галицький економічний вісник. – 2011. – № 3 (32). – С. 161–168.

УДК 330.341.1:621.311

ОБЕСПЕЧЕНИЕ ИННОВАЦИОННО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ МОДЕРНИЗАЦИИ ЭЛЕКТРОСТАНЦИИ (НА ПРИМЕРЕ АШХАБАДСКОЙ ГЭС)

*Кондратюк Н.В., к.э.н., доцент,
Кашанов М.О., магистр (УкрГУЖТ)*

В статье рассмотрены возможные направления обеспечения инновационно-технологической модернизации Ашхабадской государственной электростанции. Проанализированы стратегические векторы государственной энергетической политики Туркменистана и дальнейшие перспективы развития энергетической отрасли. Исследован опыт стран мира по реализации проектов комплексной инновационной модернизации энергосистемы, её основных целей и преимуществ. Определена целесообразность построения новых газотурбинных электростанций и реконструкции действующих путем их перевода на комбинированный цикл.

Ключевые слова: инновация, модернизация, энергосистема, газотурбинная установка, комбинированный цикл.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ АШХАБАДСЬКОЇ ДЕС)

*Кондратюк М.В., к.е.н., доцент,
Кашанов М.О., магістр (УкрДУЗТ)*

У статті розглянуто можливі напрямки забезпечення інноваційно-технологічної модернізації Ашхабадської державної електростанції. Проаналізовано